Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste acesa 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 84. Sibiiu, 20/1 Novembre 1879. **Anulu II.**

Conscriptiunea contributiuniloru.

Inpositele directe incepu a se conscrie si aruncá pe locuitori pentru anulu 1880 inca din lun'a acésta Novembre. Tragemu deci atentiunea, mai virtosu a capiloru de familii, cá se nu mai lase, cum dice romanulu, laptele in grij'a vitielului, ci ori candu ii chiama deregatoriile politice si primariile comunali la asia numitele comissiuni de rectificare, se mérga totudeauna regulatu si cu atàtu mai multu, cà acum tómn'a si tóta érn'a, massele poporului, chiaru si cei mai multi orasieni au timpu destulu de a mai dá càteodata si pe la primarii, pe la comissiuni. Din diecile de mii de erori càte se comitu cu ocasiunea rectificarei dariloru, celu puçinu diumetate din ele se intempla din culp'a (vin'a) locuitoriloru contribuenti, spre cea mai mare dauna a loru, uneori dupla si tripla. Erorile se comitu in doue intielesuri, adeca nu numai incarcandu pe contribuenti cu inposite mai grele decàtu sufere legea, ci si descarcandu-te, de ex. de darea pamentului (fontier'a), pe care l'ai cumparatu cu banii tei dela altulu, fóra cá se fia petrecutu in cartea mare pe numele teu, prin urmare daca nu vei plati dumneata darea aceea, vei veni in pericolu de a'ti perde dreptulu de proprietate la elu, sau in casulu celu mai bunu a te incurcá in processe periculóse, preste acestea te lipsesci si de celu mai pretiosu dreptu politicu, de dreptulu electorale, pe carele trebue se punemu temeiu fórte mare, in ori-ce casu si intre ori-ce inpregiurari. 16 ani càtu au statu cechii in resistentia passiva, au avutu grija neadormita, din comuna in comuna, din familia in familia, cá din listele electorali se nu fia stersu nici-unu cechu din càti platescu censulu cerutu de legi si anume darea de pamentu. In tóta tiér'a locuita de ei, cechii formara comitete electorali, din alu caroru sinu se trimitu ómeni seriosi, cá se asiste la comissiunile rectificatóre si in casu de necessitate se reclame. Rivalitatile nationali din tiér'a loru ii constringu la mesuri de acestea. Curatu asia este si in patri'a nóstra. Mai avemu inse si alte cause de cea mai mare inportantia, cá inpositele càte au se platésca familiile romanesci la statu si intre acestea in lini'a prima darea de pamentu, se se transcrie pe numele loru exactu, nici mai multu nici mai puçinu. Bagati bine de sama, cà poporulu romanescu mai este descrisu si pàna in dio'a de astadi la legile mai inalte si chiaru in tóta Europ'a, cá unu poporu de proletari, relative fórte numerosu, ai carui familii inse n'au nici atàta avere inmobila, nici professiuni, nici sciintia, in càtu se platésca dupa ea macaru 8 fl. 40 cr. v. a. dare directa, càta se cere in Transilvani'a cá censu electorale, sau macaru 5 fl. cá in Ungari'a.

In anulu 1863 adeca tocma inainte cu 16 ani, s'a documentatu la diet'a transilvana de atunci cu cifre autentice, cà din teritoriulu Transilvaniei se afla mai multu in proprietatea romaniloru, decàtu in a toturoru celorulalte popóra. Se simte necessitate suprema, cá astadi, dupa 16 ani se ne facemu din nou revisiunea càtu se póte de exacta despre tóta averea nóstra inmobila si mobila, comerciala, industriala si de inteligentia superióra, scurtu, de totu ce avemu, ce potemu dice cà este averea si drépt'a nóstra proprietate in patri'a comuna.

In statulu ungurescu sunt atàtea inposite directe càte litere se afla in alfabetulu latinescu dela A pàna la O, la care preste puçinu se voru mai adaoge doue, ale caroru proiecte sunt gat'a in B.-Pest'a. Sistem'a inpositeloru este, chiaru si dupa marturisirea gubernului, nespusu de complicata; asia dara cu atàtu mai virtosu trebue se'si deschida ochii fiacare contribuentu.

1) Darea pentru pamentu (fontier'a, Grundsteuer, földado) in Ungari'a 20.$_{76}$% din venitulu curatu + (plus) 9% desdaunare pentru fostii iobagi = 29.$_{76}$%; in Transilvani'a 13% + 9% = 22%.

2) Pe case, una dupa chiri'a casei (pe la orasie si cetati) 14.$_{35}$%; alt'a dupa trei classe si 10 categorii computate pe numerulu camereloru, cabineteloru, saleloru, bucatarieloru etc. etc. dela 1 pàna la infinitu asia, cà de ex. dela una singura camera se platescu in classea I 80 cr., in II 1 fl. in III 1 fl. 20 cr., éra dela 16 incaperi 39, 49, 59 fl. si asia mai departe.

3) Darea pe castigu sau venitu incependu dela proletariu, care isi castiga pànea cu munc'a braçialoru, pàna susu la milionari si dupa etate dela 16 ani inainte. Acésta e inpartita in 4 classe, care trebue cunoscute bine.

4) Inposite pe intreprinderi si consortiuri càte 10% din venitulu brutu.

5) Din montanistica, pe carbuni de pétra 7%, pe altele 5% + 3.$_5$% aruncu sau adaosu.

6) Din interessele si rentele dela capitaluri 10%.

7) Din transporturi pe Dunare si cali ferate, dela persóne 10%, trenuri accelerate 5%, marfuri 2%.

8) Dela dreptulu de venatu 12 fl. pe anu; dela pusca cu 1 tiéva extra 4 fl., cu 2 tievi 2 fl.

9) Darea de luxu, biliarde, trasuri, servitori, camerari, cai de luxu etc., fórte variatu, dela 4 pàna la 30 fl. si chiaru pàna la indefinitu.

10) La acestea mai vinu asia numite aruncaturi sau crescaturi sub diverse titule, si mai de curendu tax'a pe loterii si tax'a militaria pentru tinerii neapti a servi in armata, dela 1 fl. pàna la 100 fl.

Darile indirecte, adeca monopóle, timbruri, accise etc. formédia cu totulu alta sistema de inposite.

Lacuri de spirtu si de vinarsu (rachiu).

Se va parea lucru cu totulu necrediutu audindu, cà daca s'ar versá totu spirtulu si vinarsulu càtu se face in tierile corónei ungaresci in cursu de unu anu, in locuri inchise cu déluri si munti, s'aru formá lacuri asia de mari si afunde, in càtu se póta pluti ómenii cu luntrii pe ele. Daca inse vomu examiná urmatórele cifre statistice oficiali, ori-ce indoiéla va disparea.

Ungari'a si Transilvani'a cá teritorie finantiali se inpartu in districte finantiali, in care s'au adunatu sub periodulu destilatiunei alu anului 1878/9 numerulu machineloru si alu caldariloru, care in anii din urma s'au multitu preste mesura.

		Asia
In districtulu finantiale alu Aradului	au fostu	5524
In celu de Besterczebánya (Ungari'a super.)		3486
„ „ „	Bud'a	4140
„ „ „	Dobritînu	5404
„ „ „	Cassovia (Kassa)	2038
„ „ „	Cinci-biserici (Pécs)	5776
	In Pest'a	16
„ „ „	Presburg (Pozsony)	1294
„ „ „	Sïopronu	8160
„ „ „	Satmaru	2228
„ „ „	Seghedinu	17,073
„ „ „	Temisiór'a	16,610
„ „ „	Clusiu (Ardealu)	12,871
„ „ „	Sibiiu numai	3630
„ „ „	Agram (Zagrabi'a in Croati'a)	18,841
	Sum'a caldariloru si machineloru	107,091

Adeca cu 5226 mai multe decàtu in a. 1876.

Foisiór'a „Observatoriului".

Nihilistulu.

de: Angelo Degubernatis.

Traducere din italienesce de: *V. P—u.*)*

Cuventulu „nihilistu" vré se dica unu omu care néga totu; dupa acestu principiu Solomonu, Buddha, Schoppenhauer, Leopardi, pentru carii ori ce lucru in lumea acésta e o ilusiune, ar fi toti nihilisti. Dar' nihilistulu russescu are unu caracteru alu seu particularu, ce merita se ilu esaminamu. Pentru a intielege nihilismulu russescu, trebue se consideri doue lucruri ce apésa in modu egalu asupra vietiei russesci: clim'a cea aspra si tirani'a oprimatóre. Prim'a greutate e nedelaturabila; totusi, candu capital'a russésca se va mutá mai catra miédiadi, si candu sangele slavu va poté circulá cu vioiciune pe ripele Dunarei**), va paré acésta greutate mai suportabila; ceealalta, administratiunea tiranica, fiindu opera omenésca, va poté fi usioru delaturata séu celu puçinu modificata. Unu numeru considerabilu de juni russi s'a datu in manile nihilismului din desperatiune, dupace au incercatu indesiertu se restórne unu colosu, care lipsitu elu insusi de o vointia determinata, este prin natur'a sa, giganticu, tenace si asupritoriu. Punemu casulu cà esista in Russi'a unu june infocatu, plinu de energia, dotatu cu o mandria nobila, cu unu ingeniu inaltu si liberu, dar' lipsitu de orice avutia. Elu intra in viéti'a publica, si-si cere postulu seu competente. Intra in scóla. La primele semne de rebelliune ajunge a fi proscrisu, si odata proscrisu nu mai póte reintrá in functiune, si asia remane esclusu dela orice oficiu publicu. Trece in pace scolele? Intra in administratiunea publica? Observa abusuri? Despretiuesce servilismulu subalterniloru? Probésa elu singuru se remana justu? Vine spionatu si persecutatu la totu pasiulu. Are voia se resiste si se combata relele, pe care le observédia, prinde pén'a a mana si scrie; dar' esista in Russi'a o censura, ce nu-lu érta se dica ceea ce cugeta, séu dupa ce i-a permisu, isi reservédia dreptulu de a-lu inprocessuá si a ilu tramite in Siberi'a. Esti liberu se cugeti ce voiesci in Russi'a; dar' nu poti dice si face, decàtu ceea ce-ti comanda si permite Tiarulu. Ce poti dara incercá, déca esci dotatu cu sentimente generóse? Se taci si se conspiri. Recunoscendu, cà sorgintea reului e de a se cautá in insasi organisatiunea societatiei; recunoscendu inpossibilitatea de a rani pe marele inamicu alu libertatiei si justitiei prin restornarea unei singure persóne, ci cà din contra trebue se se surpe intrég'a ordine presenta a societatei, se se schimbe directiunea ideiloru omenesci, se se rumpa tóte legaturile, tóte convenientiele si cà omulu are se se reintórca la statulu seu naturalu; ba mergi asia de departe cà consideri cá unu privilegiu, cá o vanitate orice lucru bunu si frumosu, sciinti'a, art'a, iubirea. Nu vedi altu ceva pe lume, decatu egoismu; iubirea materna, amiciti'a, sacrificiulu pentru patria sunt totu atatea forme ipocrite ale egoismului; nu se cuvine se le dai crediementu; e nedemnu de unu omu, de respectulu cu care suntemu datori adeverului, a nutri sentimente marinimóse, a dá crediementu sentimenteloru nobile ale altora; nu esista altu ceva realu, decàtu Eulu, acea fiintia brutala compusa din materi'a, ce se se misïca de sine. Si asia nihilismulu, ce incepe in genere dela o nobila si drépta reactiune, termina cu o negatiune nebuna si scelerata.

Femei'a trebue se-si pérdia tóta pudiciti'a si se tractese pe omu cu o familiaritate, ce nu s'ar concede nici intre amici. A se aretá curténa, delicata, placuta, folositóre sunt tótu atatea vanitati; a recunósce meritulu vreunuia, a se aprinde de entusiasmu, a admirá ceva sunt totu atatea absurditati. Buddhistulu crede póte asemenea, dar' candu densulu néga tóte bunurile pamentesci, crede in fericirea suprema, cá unulu ce renuntia cu adeveratulu seu sacrificiu, tuturoru bunuriloru pamentesci; nihilistulu russu e convinsu, cà dupa mórte nu póte fi altu ceva, decàtu o materia póte si mai vila; negatiunea sa asia dara destruge totu, fara cá se reedifice ceva idealu nou. Ce am eu de a face, dice neinteressatulu nihilistu russu, cu idealulu vostru? Ar fi pentru mine cu o illusiune mai multu; unu capriciu alu ratiunei ce-si schimba figur'a in fiacare capu; eu credu numai aceea ce vedu si murindu eu nu vedu altu ceva, decàtu nimiculu, precum in viétia vedu numai miseria, opressiune vilitate, impostura si nimicu altu ceva. Pentru ce se traiesci dara? Ai crede cà fia-care nihilistu are se devina naturalmente unu sinucidu. Si totusi casurile de sinucidere sunt forte rare intre nihilistii russi. Pentru ce? Ei sciu respunde la tóte: — pentru-cà esista o lege de inertia, ce ne constringe se traimu; din aceeasi ratiune, din carea lamp'a nu se stinge, pana ce nu i s'a consumatu totu oleulu, si nu s'ar stinge nice déca ar sci, cà lipsindu-se de oleu ar poté muri mai iute. Nu ne-amu datu noi insine viéti'a; avemu se o purtamu pana ce se finesce cursulu vietiei nóstre. Pentru a trece din acésta viétia este de lipsa unu atentatu contra sa, si acestu pecatu contra naturei, nu ne este permisu se-lu facemu. — Cea mai mare parte dintr'ensii se feresce cá de focu de casatoria, cá una din care nascu alte vieti; si unii din ei traiescu o viétia stoica; altii cari au cetitu pe Malthus, se indestulescu cu acele compendiuri economice, ce ar trebui se apara scelerate si brutale ori carui omu de sentimente nobile. Din tóte acestea s'ar paré cà nihilistii sunt nisce incapatînati; mie inse mi pare despre densii chiar contrariulu. Ei îmi paru nisce persóne dotate cu pré pucina vointia propria. — Densii sunt cu atatu mai cutediatori in negatiunea loru

---

*) Vedi: „La Russi'a descritta e ilustrata da Dixon, Biancardi Moynet, Vereschaguine, Henriet e Vámbéry e, dal. prof. Angelo de Gubernatis". Milano 1877.

**) In marea sa iubire catra russi a uitatu dlu autoriu, cà pe ripele Dunarei locuiesce o grupa de latini, ce nice-candu nu-si voru lasá vetrele loru russiloru si nice candu nu voru ertá se se inplinésca acésta profetia a Dniei sale. Se vede cà si Dni'a s'a a fostu inbetatu pe acele tempuri cu apa rece, cu scopurile atatu de umanitarie (? Bassarabi'a ?) a le russiloru!

In acea suma enorma se coprindu numai asia numiteln vinarsarii economice; mai sunt si altele in numeru de 1901 de diverse calitati si preste acestea inca 10,934 pe teritoriulu croato-slavonu, si asia cifr'a totala de vinarsarii mari si mici esiá in 1878 la 119,926!

Dela tóte acestea ministeriulu de finantie a incassatu in acelu anu taxele (accis'a) in suma de 4,998,170 fl. adeca aprópe 5 milióne de fiorini. Imaginati-ve cà ati cumparatu spirtu de 32 graduri pentru sum'a de 5 milióne si l'ati prefacutu in vinarsu numai de 12 pàna 14 graduri amestecandu'lu puru si simplu cu apa. Dara nu acésta e cantitatea spirtului pe care l'ati cumparatu cu 5 milióne, ci cu totulu alt'a, póte indiecitu mai mare produsa de vinarsarii, cà 5 milióne este numai tax'a luata dela productiune. Se reflectamu acum la acelea milióne de hectolitre papusioiu, cartofi, prune si alte producte necessare la nutrimentulu ómeniloru care se ardu si se prefacu in spirtu, apoi in rachiu, care se bea in aprópe 4 milione de familii sau preste 15 milióne de suflete. S'a calculatu cà se vine pe familia vinarsu de càte 30 pàna la 100 fl. v. a., care se bé. Cu atàta vinarsu ai potea innecá tînuturi intregi. In locu de a'lu preface in balti, ei ilu béu pe nemancate, cá se le tréca de fóme, dupace si-au vendutu bucatele la machina!

In tierile proprie austriace sunt pentru 20 de milióne locuitori numai 34,506 vinarsarii, ce e dreptu, mai totu de cele mari, éra venitulu (accis'a) statului dela a acelea fù in acelasiu anu 1878 de 6 milióne 645,457. Numai càtu austriacii espórta multu spirtu.

Cu càtu unu poporu este mai barbaru, cu atàtu elu bé vinarsu mai multu, cu atàtu devine si mai neomu, stupidu, coruptu, semintia degenerata, robu alu patimiloru, robu si de batjocura la tóta lumea.

Revista politica.

Sibiiu, 31 Octobre st. n. 1879.

In siedinti'a din 27 l. c. a senatului, la care participara intre alti mari demnitari ai statului si archiducii Carolu Ludwig, Ludwig Victor si Albrecht, ceea ce nu facusera in decursulu celoru opti ani din urma ai asia numitului gubernu „fidelu constitutiunei", au avutu locu desbaterea adressei de respunsu la messagiulu imperialu. Resultatulu acelei siedintie a fostu, cà schmerlingianii respinsera amendamentulu mijlocitoru alu minoritatii gubernamentale, propusu de càtra bar. Hübner la alineatulu 3 alu adressei maioritatii antigubernamentale, cu 78 voturi contra 59. In fine dupa ce se mai primi unu amendamentu alu bar. Kraus facutu la alineatulu 5, adress'a maioritatii s'au votatu en bloc.

Pentru centralisti acésta votare in senatu este unu evenimentu de mare importantia politica, si organele loru publicistice se si grabira a ilu esploatá si a face din elu capitalu pe contulu gubernului actualu. De alta parte, ministrului presiedinte comitele Taaffe i se dete o lectiune aspra dar' buna, acarei morala este: cà positiunea cea mai nesigura si politic'a cea mai ingrata a unui gubernu parlamentaru este aceea: candu voiesce a siedea pe doue scaune, adeca si pe acela alu maioritatii si pe alu minoritatii parlamentare.

In urm'a celoru intemplate in siedinti'a din 27 l. c. a senatului, in care se declara si se incepù lupt'a formala intre autonomisti si intre siovinistii centralisti, comitele Taaffe si colegii sei se afla pusi fatia de alternativ'a de a se pronuntiá fara intardiere si fara nici o reserva, pentru una din cele doue partide séu a abdice, facendu locu unui cabinetu Hohenwart-Clam Martiniz, acarui caracteru va fi dela inceputu federalisticu si cu multu mai pronuntiatu si mai energiosu, decàtu cum este acela alu cabinetului actualu, care se incérca a face clatite fara cá se sparga ouele, ceeace inca n'au succesu nici unui bucataru-diplomatu.

Alaltaeri s'au inceputu desbaterile la adressa si in camer'a deputatiloru. Oratorii cari au vorbitu din ambele castre, o au facutu in modu conciliatoru si se sperédia, cà resultatulu desbateriloru din camer'a deputatiloru va paralisá si va face se dispara efectele neplacute ale disonantiei, provocate prin votulu maioritatii din senatu.

Din budgetele pe anulu 1880, depuse in aceeasi di de càtra ambii ministri de finantie pe més'a parlamenteloru dualistice resulta, cà Austri'a va avea in anulu viitoru unu deficitu de 12 milióne, éra Ungari'a de 17 milióne, plus deficitulu inca neacoperitu de 18 milióne alu anului curgètoru.

Pentru cá se acopere deficitele budgetari ale anului viitoru, respectivii ministri de finantie nu cunoscu si n'au alte resurse, decàtu cele cunoscute din stravechime adeca: urcarea inpositeloru directe si indirecte, séu inprumuturi oneróse si ruinatóre. In specialu, starea finantiara a statului magiaru au ajunsu dejá de multu, la acelu stadiu tristu si fatalu, in care spessele administrative nu se mai potu coperi din prisosulu si venitulu contribuabililoru, ci din capitalulu loru mobilu si nemobilu. Proba pentru acésta ne sunt esecutiunile permanente ale fiscului, devalvarea realitatiloru, miseri'a si pauperismulu poporatiunei rurale si mai pre susu de tóte, frigurile de emigratiune ce au apucatu cu o violentia necunoscuta pàna acuma pe class'a agricola si industriósa a intregei poporatiuni, fara deosebire de nationalitate.

Cetitorii nostri au avutu ocasiune in numerulu precedentu, se cunósca opiniunea pe care o are L. Kossuth despre situatiunea actuala din Ungari'a. Astadi vomu inregistrá o alta voce magiara, totu asia de patriotica si competenta cá si alui Kossuth, pe care adversarii sei ilu numescu unu pessimistu incurabilu. Acea voce este a cunoscutului barbatu de statu magiaru George Mailatu, de origine romana, actualu Judex curiae, care cu ocasiunea deschiderei conferentiei juristiloru in B.-Pest'a, tienù unu discursu fórte inportantu, din care vomu reproduce aci, acele passage prin care destinsulu oratoru facù critic'a actualei situatiuni a regatului magiaru. Intre altele d. G. Mailatu dise:

. . . . . „Ne au remasu inpovaratórele „investitutiuni", a caroru camete nu suntemu in stare a le plati, in tocmai cá si unu cavaleru pe care ilu ruinédia conturile croitoriului seu. Ne au remasu investitiuni, care jacu inpodobite pe catafalculu incapabilitatii loru de a trai. Ne au remasu drumurile de feru, care ne aru mai costá inca de doue ori atàtu càtu ne au costatu dejá, déca amu vrea se reparamu erorile national-economice care s'au comisu, candu s'au construitu. Ne au remasu palatulu vamei fara dokuri si intreposite. Ne au remasu strad'a radiala, care nu va fi gata nici dupa unu jumetate de secolu. Ne au remasu fundamentele operei, in ale carei spaciuri de cumva ele nu voru cresce asemenea Atenei prin harf'a lui Amfion, cu greu vomu potea audi primadone renumite ale generatiunei actuale. Ne au remasu deficitulu, ne au remasu starea asiatica. Ne au remasu complicat'a procedura processuala, care a fostu smulsa din manile lui Horvath, tocmai in momentele candu voiá se o reformedie. Ne au remasu chaosulu partideloru, ne au remasu barbatii de statu usati si nulitatile inflate!"

Asia cugeta si vorbescu cei mai luminati si mai probati patrioti ai Ungariei. Cu càtu mai dureróse si mai multe nu sunt óre suferintiele, de care avemu noi nemagiari causa de a ne plange. Dar' candu am vorbi noi asia, ni s'ar dice si ni se dice cà suntemu pessimisti, calomniamu, cà conspiramu si cà suntemu tradatori de patria. Cine va potea si va avea curagiulu se arunce aceste epitete infamante in fati'a unui L. Kossuth si a unui G. Mailatu? Fara indoiala, cà nici unulu din toti aceia, cari nu sunt si nu potu fi admiratorii orbiti ai ruinatoriului sistemu de gubernare, subt care gememu si care ne duce cu pasi repedi spre peire, pe unii cá si pe altii.

Ungari'a este gubernata dupa maxim'a Bourboniloru, cari diceau: „Celu ce n'are paine se'si cumpere colaci. Dupa noi diluviulu!"

Cetiti istori'a si veti vedé, ce si cum le au respunsu natiunea francesa, dupa ce au proclamatu drepturile omenesci, concentrate in istoricele trei cuvinte de: libertate, egalitate si fratietate, care aflara resunetu in tóta lumea si devenira formul'a fermecatóre a despositismului, cá si aceea a cristianismului pentru barbaria. Nu nu mai in religiune dar' si in politica devis'a careia trebue se ne conformamu actiunile trebue se fia: „Ce tie nu iti place altuia nu face."

Au trecutu 1879 de ani, de candu a fostu esprimate pentru prim'a óra acele cuvinte sublime, si totusi lumea inca nu le au intielesu séu déca le au intielesu vreodata, apoi acuma le au uitatu érasi.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului."

—(Vistea inferióra in comitatulu Fagarasiului). In corespondenti'a din Fagarasiu de dto 30 Sept. a. c. publicata in „Observatoriulu" Nr. 78, relativa la adunarea municipala a comitatului se ataca onórea inteligentiei romanesci din Vistea de josu.

De nu ar fi intratu acelu atacu intr'unu diariu seriosu precum este „Observatoriulu", l'amu trece cu vederea cá pe cele ce se publica in foi humoristice. Dara acestu casu isi are partea sa nationala politica, considerata si din altu punctu de vedere, cà-ci cercetatu mai de aprópe, se dà din elu pe façia si in acestu comitatu putrediunea organismului, cá si unele passiuni vane, care se invertu in capetele unoru membrii ai natiunei romane.

A aduce stramutarea preturei dela Vistea la Arpasiu in combinatiune cu alegerile din a. 1872—1878 este numai o trasaritura. Actele pe care le avemu la mana, care se afla si in acrhivulu comitatului, spunu cu totulu altuceva. Adeverulu este urmatoriulu:

In decursulu a. 1876 pre candu dominá despotulu Colomanu Boer in acestu comitatu nefericitu, unii ómeni de calibrulu lui Kónczey, Kossy, Grideanu s. a. au denuntiatu in modulu celu mai spurcatu pe pretorulu Ioanu Turcu, care atunci avea statiunea in Vistea, si pe c. r. capitanu pen. Bas. Stanciu. Acelasiu soiu de ómeni au mai aretatu si despre scól'a romanésca din Vistea, cà baiatii esu la campu cu stéguri, cu tobe si cu cantece nationale, din care causa Szeremley, fostu pe atunci inspectoru de scóle, dupa ce au interpelatu in comitetulu (consiliulu) administrativu, a cerutu si pedepsirea docentiloru. Urmarea fù, cà in adunarea generala de tómna, despotulu a poruncitu la fiscalu, cá se sparga acelu cuibu daco-romanescu din Vistea, si asia a propusu cá si resiedinti'a preturei se fia stramutata dela Vistea la Arpasiu, subt preteste de nimicu. Propunerea fiscalului fù primita din partea unguriloru si jidoviloru cu élyen furióse. La 1 luna dupa acea decisiune pretur'a fù stramutata in capu de érna; totuodata Boer a destituitu la 3 dile pe bravulu pretoru Turcu, ilu trase si in cercetare disciplinara pentru causa, care nici pàna astadi nu este cunoscuta. De altumentrea subt Boer toti functionarii romani erau terorisati infricosiatu si tractati cá unelte órbe ale despotului, care déca nu'i facea pe voia ii dá la momentu afara.*)

In aceleasi dile capitanulu B. Stanciu se vediù silitu a intentá prefectului C. Boer processu la tribunalu pentru o prea brutala vetamare de onóre ce i-a facutu in 28 Ian. in localulu prefecturei, in presenti'a amploiatiloru si a unoru membrii din comitetu, dicendu'i insielatoriu, numai din causa cà intr'o afacere nu se adressase càtra elu in limb'a magiara. Acelu processu a duratu pàna in 20 Iuliu 1876.

Din tóte acestea ur'a si urgi'a, ce cadiuse asupra inteligentiei romanesci se póte pricepe usioru si fàra combinatiuni electorale.

Devenindu conducerea comitatului in alte mani mai umane, representanti'a comunala din Vistea facù in 8 Iuliu 1878 rogare la representanti'a comitatului, cu care

cu càtu este mai mare nepotinti'a loru de a distruge ordinea sociala, pe care o urascu. Cei mai buni dintre densii au devenitu nihilisti pentru cà sunt pré idealisti, pré neindestuliti, pentrucà visésa despre perfectiuni omenesci pré inalte, voindu cá toti ómenii se fia angeri, santi si eroi, dorindu unu remediu si o provedintia universala si cá ori ce progresse se se faca in unu singuru momentu; realitatea le pare pré diferita de astfelu de visuri ale loru, si acésta e caus'a, cà densii néga si acelu puçinu bine ce esista aice pe lume. Nihilismulu a inundatu o mare parte a societatiei russesci; ceva dintr'ensulu a penetratu pana si la curtea imperiala; e tare combatutu si cei ce profesédia in publicu doctrine nihiliste sunt aspru pedepsiti: dar' densulu e efectulu neindestuliri universale, pe care o simtu toti, dar' mai alesu ânimele celoru mai onesti. Reducendu-se nihilismulu la ide'a s'a primitiva densulu ar poté reusi salutariu pentru societatea russésca; ar distruge elocenti'a ipocrisiei si caricatur'a sociala; ar face mai oneste relatiunile intre omu si omu, ar invetiá pe toti se respectedie mai multu adeverulu si ar fi o intarire pentru Russi'a. Elu inse e astadi o adeverata slabitiune, pentru cà deprime vointi'a propria, induce la unu fatalismu orbu, distruge ori-ce energia creatóre, ori-ce idealitate in viéti'a presenta. Se speramu cà tempulu va corege si moderá ceea ce e falsu si escessivu in doctrinele nihiliste, pentru cá se conduca pe nihilistulu russu la o conceptiune mai intielépta a vietiei, a carui arbitriu supremu are se devina pentru ei singur'a ratiune individuala. In genere russulu nu cunósce mesura; elu in tóte ori cutésa pré puçinu ori trece pana la escesse; passionandu-se usioru, e schimbatiosu in sentimentele sale, nu possede totudeaun'a simtiulu esteticu alu cuvenintiei si pentru aceea séu nu se misíca nicidecum, séu se misíca cu o potere precipitata, ce-lu póte aruncá in abisu; séu nu vede in jurulu seu nici unu orisontu, séu nebunesce cercandu tiermuri nemarginiti. Déca ar invetiá dela germanu si englesu càtu de folositóre, dela italianu càtu de frumósa póte fi viéti'a, elu n'ar mai fi unu spiritistu misticu si unu nihilistu cinicu, ci ar deveni unu idealistu practicu. Fia-care russu pare cà nu póte pricepe decàtu doue positiuni sociale: aceea a Tiarului domnitoriu séu aceea a supusului seu domnitu. Unii iau parte in gubernulu Tiarului si domnescu dupa placu; altii se perdu in numerulu opressiloru; intre unii si altii ar fi locu pentru ómeni liberi, cari se nu servésca si se nu comande decàtu in miculu loru oficiu, si se fia in modestulu loru cercu de esemplu celorlalti cu o viétia esemplara; pucini au curagiulu de a reusi virtuosi in acestu modu simplu si modestu; cea mai mare parte a neindestulitiloru in locu se cerce cu energia a obtiené acestu puçinu bine possibilu, preferescu a se lamentá si a desperá de reulu esistentu si asia devinu inpreuna cu cei din jurulu loru nisce increduli desperati. Doctrin'a nihilista e trista si pericolósa, dar' este lucru claru pentru ori-care cetitoriu binesimtitoriu, cà nu se va invinge si delaturá cu persecutiuni de politia, ce au fostu intreprinse pana acum in contra nihilistiloru, ci cà singuru numai buna-vointia póte retrage junimea russa dela abisulu in care este amenintiata se cadia.

*) Credemu cà nimeni din noi nu a uitatu, cà in a. 1876 pe langa furiile lui C. Boer mai apesá cumplitu, nu numai asupra Romaniloru din comitatulu Fagarasiului, ci si asupra tuturoru din tiér'a intréga poruncile severe dela B.-Pest'a spre a urmari toti pasii loru, a spioná tóte vorbirile loru, s'i terorisá di si nópte, cá nu cumva se cutedie ceva façia cu evenimentele sangeróse din Serbi'a, Bulgari'a, Bosni'a ect. Red.

aretandu nedreptatea care i s'a facutu in a. 1876, a cerutu stramutarea dela Arpasiu la Vistea.

Adunarea generala in 30 Oct. 1878 considerandu motivele aduse de repres. comunale, cu maioritate de voturi a concesu stramutarea preturei la Vistea inferiore.

Neinpacatulu Könzy Karoly si soçii au recursu la ministeriulu de interne in contra acelei decisiuni. — Machinatiunile lui Nathan et Fleissig, care pe atunci s'au ilustratu mai pe largu in jurnalele „Tageblatt“ si „Telegrafulu Romanu“, a datu ajutoriulu doritu pentru recursu. Bóla lunga, mórte scurta.

Acésta cestiune dupa unu anu intregu se aduse de nou in 29 Oct. a. c. inaintea adunarei generale. — Cei mai inversiunati inamici ai romaniloru si in speciale ai inteligentiei din Vistea, Konzey, Benedek, Kossy si Pánczel s'au sculatu cá tigrii, in contra acestei nevinovate cause si lupt'a loru fù ajutata fórte prin doi romani precum si prin banii lui Nathan et Fleissing. Despre cele ce se vorbescu in publicu cu privire la activitatea acestora, nu voiu se ostenescu pe lectorii.

Onor. d. Ales. Micu a aretatu cu fapte nedisputabile progressulu care'lu face comun'a Vistea; dara tocma acesta fù reulu, care au amarîtu si infuriatu mai tare pe inamicii intelegentiei din Vistea.

Din susu citatele dovedi si mai multe altele care le avemu in reserva, inteligenti'a din Vistea se vede indreptatita a respinge cu indignatiune dela sine insult'a — totu pe acea cale, pe care i s'a facutu.

In fine nu lasamu neamintite si motivele principali, de ce comun'a Vistea insiste pentru stramutarea preturei dela Arpasiu. In Vistea sunt pentru oficiulu protorialu cuartire de ajunsu si corespundietóre, despre care d-lu comite supremu s'a convinsu in persóna, si care dela stramutarea preturei si a Gendermeriei stau góle — precum si avendu têrgu de septemana, are si tóte càte se ceru pentru inlesnirea de traiulu amploiatiloru: pe candu in Arpasiu oficiulu pretoriale este asiediatu in scól'a de nou cladita pentru ambele confessiuni, éra amploiatii locuescu prine case ordinarie cu economii la unu locu, si acum voru se via gendarmi cu locuinti'a totu in acea scóla romanésca!

Isi póte cineva inchipui o mai mare insulta asupra unei scóle romane? Si óre pàna candu voru fi autoritatile scolare sonfessionale asia de indiferente façia cu insulte de acestea?

Inteligenti'a din Vistea inferióre.

Romani'a.

Mesagiulu domnescu.

Domniloru senatori,
Domniloru deputati!

Unanimitatea pusa de d-vóstra in resolvarea uneia din cestiunile cele mai spinóse ce au preocupatu Romani'a v'a creatu drepturi nesterse la recunoscintia tierei. Acésta unanimitate a doveditu inca odata cá, in cestiunile cele mari nationale, Romanii sciu a pune de o parte ori-ce consideratiune, ori-ce spiritu de partida, spre a nu se gandi de càtu la interessulu generalu. Acésta cestiune comuna a constatatu din nou cà, de si Constitutiunea nóstra, cá ori-ce opera omenésca, póte avé defectele sale, inse chiaru acestea nu se cuvinu a fi indreptate, cá unele ce facu parte din pactulu nostru fundamentalu, de càtu atunci candu reform'a este simtita de intréga natiune.

Atitudinea poporului romanu, reserv'a ce elu si'a inpusu, intieleptiunea ce a aretatu marginindu-se in aceste inpregiurari delicate in cerculu discutiunii legale si evitandu ori ce turburare care ar fi pututu compromite interessele Romaniei, a justificatu inca odata credinti'a ce amu pusu in inteligenti'a si prevederea politica a acestei tieri. Candu o natiune se afla in asemeni conditiuni, ori-care aru fi greutatile ce i s'aru infatisiá, ea le póte privi fara temere. Ea póte pasi inainte cu incredere in viitorulu seu.

D-loru senatori, d-loru deputati, oper'a d-loru vóstre cá Adunari de revisuire este terminata. Acum d-le vóstre aveti cá Adunari ordinare a pasi la lucrari legislative care nu potu suferi intardiare.

Inchidiendu dara astadi sessiunea Camereloru de revisuire, in virtutea art. 95 din Const. declaru deschisa sessiunea estraordinara a Camereloru ordinare si anume pàna la finele lunei curente Octobre.

Datu in Bucuresci, la 12 Oct. 1879.

Urmédia semnaturele Domnitoriului si ale ministriloru.

Din desbaterile senatului.

— P. S. S. Mitropolitulu Primatu. D. senatori, intr'o cestiune asia de grava care agita pe toti Romanii, si care pare a atinge viétia natiunei nóstre, permiteti'mi si mie a spune càteva cuvinte, nu dóra cu pretenti'a de a ve dá o noua lumina pentru deslegarea acestei cestiuni. In sinulu corpului nostru se afla barbatii cei mai eminenti cari, in intieleptiunea si patriotismulu loru, voru sci se afle unu midiulocu pentru a aparâ interessele patriei nóstre, si totu deodata a inpacá si cerintiele conressului din Berlin. In ori-ce casu credu cà in unirea si infratirea nóstra vomu poté gasi destula fortia pentru a departá ori-ce pericolu.

Ceea-ce me face, d-loru senatori, a luá cuventulu este datori'a mea cá Primatu alu bisericei Romane de a respinge din tóte poterile acusatiunea nedrépta ce ni se aduce, cum cà Biseric'a si natiunea nóstra ar fi intoleranta. O asemenea inputare nu o potemu primi, pentru cà nici noi, nici parintii nostri, nici stramosii nostrii n'au fostu vre-odata insufletiti de duhulu intolerantiei. Toti strainii veniti la noi au gasitu nu numai cea mai mare ospitalitate, dara 'i-amu lasatu pe fiacare se créda in religiunea parintiloru sei si se vorbésca limb'a natiunii loru. De aceia si vedemu radicate prin orasiele nóstre Biserici mai de tóte riturile crestine. Ve marturisescu, d-loru, cà sunt mandru a fi Primatu alu bisericei Romane, care nici-odata n'a persecutatu vreo religia, nici din diferite biserici crestine, nici chiaru pe cea Israelita. Nici-odata persecutii religióse n'a fostu la noi in tiéra: singura esceptie — oprirea d'a se construi giamii in tiéra nóstra — n'a fostu dictata din duhulu intolerantiei, ci numai din consideratiuni politice.

Càtu privesce anume pe Israeliti, numerulu loru in tiéra nóstra este dovéd'a cea mai mare de toleranti'a nóstra. Unu poporu religiosu pàna la fanatismu, cá Israelitii, la care religi'a este identica cu nationalitatea n'ar fi navalitu cu multimea, n'ar fi implutu tóte unghiurile tierei nóstre, déca n'ar fi gasitu cea mai completa tolerantia. Ba inca tolerantia nóstra a mersu pàna a'i lasa se practice mai multe superstitii de ale loru.

Biserica n'a disu la tóte acestea nimicu, si inca siefii bisericei au datu nenumerate dovedi cà nu sunt insufletiti de duhulu intolerantiei, nu alu urei. Spre dovada, marele mitropolitu alu Moldovei Veniaminu Costache a inzestratu fete Israelite din familii Israelite scapatate. Nu mai puçinu si mitropolitii Meletie si Sofronie au ajutatu mai multe familii Israelite, nefacêndu deosebire la distribuirea de mile intre crestini si Israeliti. Modesti'a me opresce a spune cà chiaru si acum se urmédia totu astfelu din partea siefiloru bisericei la inpartirea mileloru si chiaru la inpartiri de burse pentru scolari. Vedeti déra, d-loru, cà numai intolerantia nu ni se póte inputá noue Romaniloru. Regretu dara cà poterile, induse in eróre de jurnalele Israelite, ne-au facutu o asemenea inputare.

Acestea dara, d-loru senatori, m'amu crediutu datoru a vi le spune in siedintia publica si oficialu, cá Primatu alu bisericei romane, in dorintia de a dá adeverulu la lumina. Éra càtu privesce cestiunea grava ce ne preocupa, speru cà veti gasi o deslegare demna de capacitatea si de patriotismulu d-vóstre, si unde voru fi toti, fiti siguri cà me veti gasi si pe mine.

Nici-odata pastorulu nu va parasi turm'a sa, pe càtu timpu ea va merge pe calea adeverateloru interesse ale tierii. Acésta o dicu in sperantia cà domniile-vóstre veti avea in vedere situatiunea patriei nóstre din tóte punctele de vedere, si nu veti lasa-o isolata si lipsita de ori-ce sprijinu in fati'a pericoleloru ce ni le-aru poté aduce viitoriulu.

Statutele Academiei Romane

Votate in siedinti'a din 21 Juniu (3 Juliu) 1879.

Partea I. Organisatiunea.

Art. 1. Academi'a Romana, in poterea legii promulgate prin inaltulu decretu cu Nr. 749 din 29 Martiu 1879, se constitue si se organisa prin urmatórele statute:

Art. 2. Academi'a formésa unu corpu unicu, carele se compune din trei sectiuni: 1. Sectiunea literaria, 2. sectiunea istorica, 3. sectiunea scientifica.

Art. 3. Atributiunile si indatoririle sectiuniloru se specifica in modulu urmatoriu:

a) Sectiunea literaria se ocupa cu diversele cestiuni literarie si limbistice, mai alesu cu cele destinate a cultivá limb'a romana, precum si cestiunile de bele arte; ea face publicatiuni critice si organisa missiuni lexicografice pentru compunerea unui dictionariu romanu, care se póta fi dreptariulu limbei; incuragésa si recomenda spre premiare operele literarie si artistice meritorie, de orice natura.

b) Sectiunea istorica se ocupa cu diversele cestiuni de istoria si de sciintie sociali; culege documente inportante, mai alesu atingetóre de istori'a Romaniloru; organisa missiuni pentru asemene lucrari; ia initiativ'a pentru esplorarea archeologica a tieriloru romane; face publicatiuni, incuragésa si recomenda spre premiare opere meritorie de istoria si de sciintie sociali.

c) Sectiunea sciintifica se ocupa cu lucrarile de sciintie esacte si fisice, care au de scopu utilitatea generala; ia initiativ'a pentru esplorarea tieriloru romane din punctele de vedere geograficu, fisiograficu, agricolu, medicalu si economicu; organisa missiuni pentru asemene lucrari; face publicatiuni, incuragésa si recomenda spre premiare opere meritorie, relative la cunoscinti'a scientifica a tieriloru locuite de Romani.

Art. 4. Academi'a isi esercita activitatea sa, in cerculu prescrisu ei de lege, atàtu prin acte provenite din propri'a ei initiativa, càtu si prin insarcinari, pe care ea se va fi invoitu a le primi dela Statu, dela alte institute séu dela particulari.

Art. 5. Activitatea Academiei se esercita, dupa natur'a acteloru: séu de càtra intregulu corpului academicu; séu de fia-care din sectiunile ei in parte; séu de càtra comissiuni, emanate prin alegere din sinulu Academiei ori alu sectiuniloru, spre a executá lucrari anume determinate; séu in fine de càtra persóne insarcinate de dens'a cu missiuni speciale.

Art. 6. Pana la construirea unui edificiu specialu alu seu, Academi'a isi tiene siedintiele in localulu ce-i este destinatu de catra gubernu, in palatulu universitatii din Bucuresci.

Art. 7. Odata pe anu, in cursu de 25 dile, incependu cu trei-dieci dile inainte de Joui'a Pasciloru, (Joui'a patimiloru) Academi'a se intrunesce in sesiune generala.

De competenti'a sessiunii generale, sunt materiele urmatóre: a) Determinarea subiecteloru de pusu la concursurile ordinarie si estraordinarie; b) Decisiunile de luatu asupra diverseloru premie; c) Alegerea comissiuniloru cari, in cursulu anului, voru cercetá operatele intrate la concursuri, precum si alte lucrari presentate Academiei; d) Decisiunile de luatu asupra publicatiuniloru, missiuniloru, acuisitiuniloru, propuse de sectiuni; e) Facerea si modificarea regulamenteloru speciale; f) Alegerea membriloru Academiei, a membriloru onorari si corespondenti; g) Receptiunea solemna a membriloru Academiei, alesi in precedent'a sessiune generala; h) Tienerea de siedintie publice, in interessulu litereloru si sciintieloru; i) Alegerea delegatiunii Academiei, si a oficieloru de sectiuni; j) Alegerea secretarului generalu, a secretariloru de sectiuni si a cassariului-comptabilu; l) Revisiunea si ratificarea compturiloru din anulu incetatu; m) Formarea budgetului pe anulu urmatoriu; n) Primirea donatiuniloru inportante si regulamentarea loru; o) In fine, ori ce alte cestiuni de interessu generalu pentru Academi'a Romana.

Art. 8. Academi'a póte fi convocata in sessiune generala estraordinaria, de càtra delegatiunea ei, candu acésta, in urm'a unei prealabile comunicatiuni motivate, ce se va adressá tuturoru membriloru Academiei, va fi obtienutu consimtiementulu in scrisu alu unei treimi din numerulu loru totalu.

Art. 9. Siedintiele la sessiune generala se potu tiené numai in presenti'a maioritatii absolute a membriloru Academiei.

(Va urmá)

Sciri diverse.

— (Alteti'a Sa R. Domnulu Carolu) a plecatu din capitala pentru a visitá Dobrogea. A. S. este insocitu in calatori'a sa de inspectiune si de d. ministru de interne M. Cogalniceanu.

— (Incendiu.) Din Bort'a (Mihályfalva) 26 10 1879 ni se scriu urmatórele: In 18 l. c. s'a escatu focu prin negrijia jidanului emigratu Kolosy Jozsef in cas'a locuita de elu si ne fiindu stinsu bine foculu de acestu jidanu si cu deplina acuratetia si privighiere, din nou s'a aruncatu flacar'a focului in podulu acestei case in diu'a urmatóre.

Ventulu viforosu si fortunosu a spriginitu repeziciunea si vehementi'a focului si asia in tempulu scurtu de o jumetate óra s'au prefacutu in cenusia, tóte supraedificatele dela 19 economi plugari, dintre cari 2 sasi, unu magiaru, unu ebreu si 15 romani, remanendu fara bucatele si nutretiulu adunatu, unii chiaru si fara case.

Parochulu Pavelu Popescu si unu ebreu anume Aronu Grosfeld increduti fiindu in edificiurile loru de case si grajduri, care sunt cladite din materialu bunu si solidu, inca au dauna insemnata, de órece foculu li-a arsu siurile, siopurile, magazinele plin de cucurusu; mai mare inse e daun'a si mai apasatóre, ba chiaru tare simtita este miseri'a pentru ceilalti nenorociti, cari au remasu in usile ómeniloru, peritori de fóme si frigu, acum in ajunulu ernei.

Nu a fostu nici unulu asecuratu contra focului.

A descrie repeziciunea si vehementi'a focului, precum si miseri'a celoru mai multi din acesti nenorociti, nu e destera acesta péna si prin acestea siruri se incérca numai a aduce la cunoscinti'a publica multiamit'a cordiale, care-o debitésa marinimosiloru si generosiloru domni Leopold Edényi c. r. colonelu in pensiune si Stefanu Eperjesi proprietariu din acésta comuna, pentru cà acesti doui domni prin sfatulu bunu si prin incuragiare au contribuitu multu la stingerea focului, mai multu inse la alinarea durerei si la delaturarea amarei miserie, dandu nenorocitiloru din averea loru propria in daru bucate, din padurile d-loru lemnele necessare pentru reconstruirea coperisieloru de case si chiar si incuartirandu pre unii in casele d-loru.

Dovedindu acesti doui domni cu deosebire simtiulu nobilu de umanitate si cu acésta trista ocasiune, li se cere dela Dumnedieu sanatate si tóta resplatirea; asemenea si celoru, cari voru intinde mana de ajutoriu acestoru nenorociti.

Ofrande marinimóse cuitésa oficiulu parochiale gr. cath. din Bort'a (u. p. Sieica mare — Nagy-Selyk — Marktschelken) pe cale publica.*) R. . . .

*) Onor. redactiuni ale diareloru din patria, sunt rogate a reproduce acésta trista scire.

— (Calea ferata Ploiesci-Predealu). Directiunea de esploatare a calei ferate a statului Ploiesci-Predealu anuntia, cà la 15/27 Octobre 1879 se va incepe pe acésta linia serviciulu de marfuri.

„Pe sectiunile astadi in esplotare, Ploiesci-Campin'a si Sinaia-Predealu transportulu marfuriloru se va fa face cu trenurile mixte si cu trenuri de marfa, dupa dispositiunile regulamentare si tarifele generale pentru transportulu marfuriloru de mare si mica iutiéla, valabile dela 15 Maiu 1879 st. n. pe liniile societatiei actionariloru caliloru ferate romane. Pe sectiunea Campin'a-Sinai'a transportulu marfuriloru se va face cu camióne totu prin ingrijirea si subt respunderea calei ferate, cu pretiulu de 24 lei pe tona si pe fractiuni indivisibile de 100 kgr.; durat'a transportului va fi de 24 óre pentru marfurile sossite la un'a din statiunile Campin'a séu Sinai'a cu trenurile mixte de caletori adi in circulatiune, si de 4 dile pentru marfurile sossite cu trenurile de marfa; ér' pentru marfurile primite a se espediá cá bagaje, durat'a transportului va fi de 4 óre si cu pretiulu de 50 lei pe tona si pe fractiuni indivisibile de 10 kgr. Pe acésta distantia sunt escluse dela transportu: marfurile mai grele de o tona (o singura bucata), cadavrele, animalele vii, trasurile de ori ce serie. Asemenea nu se primesce asigurarea de predare la timpu. In statiunile Campin'a si Sinaia transbordarea marfuriloru din séu pe camiónele administratiunei calei ferate sunt in sarcin'a acelei administratiuni. Marfurile a se espedá din Campin'a in directi'a Ploiesci, se voru primi dupa cererea statiunei, in statiunea Campin'a séu in Halt'a Podu-Vadului; ér' marfurile a se espedá in directiunea Predealu nu se voru primi decàtu in Halt'a Podu-Vadului. Marfurile incarcate in statiunile calei ferate Ploiesci-Predealu, cu destinatiune pentru liniile actionariloru, trecu directu prin statiunea Ploiesci fàra a se descarcá, ér' marfurile destinate pentru lini'a statului ungaru trecu asemenea directu prin statiunea Predealu, inse numai pàna la statiunea Brasiovu, candu ele voru fi incarcate pe vagóne romane, si pàna la destinatiune, déca voru fi incarcate pe vagóne ungare; afara numai déca trecerea directa a vagóneloru prin statiunea Predealu nu va fi inpedecata de serviciulu de vama, séu din alte cause séu lipse de formalitati. — Se spera cà in 1/13 Novembre sectiunea Campina Sinai'a va fi data circulatiunei de trenuri de persóne.“

— (Tergulu de tómna) dela Reghinulu sasescu au fostu unulu din cele mai slabe de 10 ani incóce. Vite s'au vendutu fórte puçine; cerealele din tienutulu acela au fostu mai bune cá de mijlocu si cu deosebire cucuruzulu (porumbulu) de care se sémena mai multu, au fostu mai bunu. Raporturi venite din Brasiovu, spunu cà si acolo preste totu, tergulu de tómna au fostu fórte slabu.

(Gonire oficiala a ebreiloru in Russi'a). Ministrulu de interne russescu a aprobatu dispositiunea autoritatiei politienesci din gubernamentulu Don, dupa care toti ebreii cari locuescu in provinciele cazaciloru donici — se parasésca acea parte a locului inpreuna cu tóte familiile loru in intevalu de doui ani de dile. — (Si acésta Russie se falesce cà a scapatu pe Bulgari de persecutiuni religióse — acésta Russia a inpusu Romaniei la Congressulu dela Berlin toleranti'a religiósa! N. R.*) („Resboiulu“).

— (In interessulu instructiunei primarie.) Cu dat'a din 28/10 a. c. primiramu dela Brasiovu urmatórea comunicare, pe care ne grabimu a o aduce la cunoscinti'a publica:

Domnule redactoru! In interessulu instructiunei nóstre primarie, ve rogu, se luati notitia despre urmatórea conclusiune a venerabilului Consistoriu diecesanu din Caransebesiu in stimabilulu Dv. journalu:

Nro scol. 449.

„Dlui Dometiu Dogariu, invetiatoriu in Satulungu! Opulu DTale si alu Dlui invetiatoru Joanu Dariu, „Aritmetic'a“, esaminandu-se si aflandu-se de corespundietoru scopului, s'a introdusu cá manualu in scólele nóstre confessionale pentru incepetori.

Ceea ce ve aducemu la placuta cunoscintia cu acea firma sperantia, cà DVóstre veti starui a continuá acestu opu in acelasiu modu si pentru celelalte despartiemente ale scólei popolare.“

Caransebesiu din siedinti'a consistoriala a senatului scolariu, tienuta in 26 Septembre 1879.

Episcopulu diecesanu: Joanu Popasu, m. p.

Cu totu respectulu alu D-vóstra stimatoriu

I. G. Tacitu.

— (Unu nou diariu romanescu.) Primiramu dela Bucuresci urmatórea scrisóre, careia ne grabimu a-i face locu, salutandu si dorindu celu mai completu succesu nouei intreprinderi diaristice, care este menita a inplea o mare lacuna in literatur'a nóstra nationala:

Bucuresci, 11 Octobre st. v. 1879.

Domnule redactoru! Mai multi barbati, cari ne amu alesu placut'a cariera musicala, ne amu hotaritu prin multa sirguintia de a redactá si noi unu diariu musicalu, care se coprinda compositiuni originale, si adunarea tutuloru cantaretiloru vechi romanesci, avendu dreptu devisa „Cantecele poporului se nu se uite.“

Acestu diariu intitulatu „Lyr'a Romana“ va aparé odata pe semptemana si va coprinde, pe langa note musicale, si portretele cu biografiele compositoriloru si cantaretiloru mari.

Nu promitemu multu cá se damu puçinu, dar' ne vomu sili se formamu din diariulu nostru, pe càtu fortiele ne voru ajutá, unu diariu instructivu, chiaru si pentru aceia ce nu s'au ocupatu inca cu Music'a.

Pentru acestu scopu vomu traduce si vomu publicá intr'ensulu si istori'a Musicei, de la inceputulu ei si pana asta-di, vomu traetá despre tóte progressele noue in acésta arta, vomu fi totudeauna in curentu cu cronic'a musicala din strainatate, vomu vorbi de music'a de la noi etc.

Speramu cà vomu avea concursulu in lucrarea ce vomu intreprinde si de luminile aceloru din tiér'a nóstra, cari sunt devotati acestei arte.

Terminu d-le redactoru, facèndu unu apelu la toti cari simpathisédia si dorescu prosperitatea acestui diaru, de a ne dá spriginulu loru si a nu face cá elu se aiba sórtea tutuloru scriereloru de arta din tiér'a nóstra.

Abonamentele se facu la magasinulu de Musica C. Gebauer, calea Victoriei (Mogosióie) preste drumu de gradin'a Episcopiei, si la librari'a Graeve vis-à-vis de teatru.

Abonamentulu pentru strainatate 24 lei pe anu, pe siese luni 13 lei; pentru Romani'a 20 lei pe anu, 11 lei pe 6 luni. J. Vasilescu, administratoru.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Cartea a treia.

Mai inainte de a vorbi despre diferitele forme de gubernare, ne vomu incercá a ficsá intielesulu precisu alu acestui cuventu, care pàna acuma nu au fostu prea bine esplicatu.

Capitolulu I.

Despre gubernu in generale.

Previnu pe cetitoriu, cà acestu capitolu trebue cetitu cu luare aminte si cà eu nu cunoscu art'a de a fi claru pentru care nu voieste se fia cu atentiune.

Ori ce actiune libera are doue cause care conlucra cá se o produca: una morala, adeca vointi'a care determina actulu; éra cealalta fisica, adeca poterea care ilu esecuta. Candu eu mergu spre unu obiectu se cere mai aintaiu cá se voiescu a merge, éra alu douilea cá peciórele se me póta duce acolo. Déca unu paraliticu ar voi se fuga si unu omu sprintenu nu o ar voi, atunci amendoui ar stá locului. Corpulu politicu are aceleasi fortie care ilu punu in misicare si la elu se distinge forti'a si vointi'a, aceea subt numele de poterea legislativa, éra cealalta subt numele de poterea esecutiva. Fàra concursulu loru nu se face séu nu ar trebui se se faca nemica in Statu.

Precum amu vediutu poterea legislativa apartiene poporului si nu póte apartienea decàtu numai lui. Din contra, din prinripiile stabilite mai susu, este usioru de a se vedea, cà poterea esecutiva nu póte apartienea generalitatii in calitatea sa de legislatore, séu suverana, pentru cà acésta potere nu consiste decàtu in acte particulare, care nu cadu in resortulu legii si prin urmare nici in acela alu suveranului, acarui actiuni nu potu fi altuceva decàtu legi.

Forti'a publica are deci lipsa de unu agentu propriu, care se le unésca si se le realisedie conformu directiveloru primite dela vointi'a generale, care se servésca cá instrumentu de comunicatiune intre Statu si suveranu, si care asia dicèndu, face in persón'a publica aceea ce face in omu uniunea sufletului si a corpului. Acésta este in Statu ratiunea gubernului, care se confunda in modu fórte eronatu cu suveranulu, in tempu ce elu nu este decàtu ministrulu suveranului.

Ce este dara gubernulu? Unu corpu intermediare stabilitu inre supusi si suveranu pentru mijlocirea corespondentiei loru mutuale, insarcinatu cu esecutarea legiloru si mantienerea libertatii atàtu civile càtu si politice.

Membrii acestui corpu se numescu magistrati séu regi, cu alte cuvinte, gubernanti, si corpulu intregu pórta numele de principe.*) Astfeliu aceia cari pretindu cà actulu, prin care unu poporu se supune siefiloru sei nu nu este unu contractu, au fórte mare dreptate. Nu este nemica altu, decàtu o comissiune, o insarcinare, care cá simpli functionari ai suveranului, esercitédia in numele lui poterea a carei depositari i-au facutu si pe care elu li o póte limitá, modificá si retrage candu ii va placea. Alienatiunea unui astfeliu de dreptu, fiindu necompatibila cu natur'a corpulu socialu este totuodata si in contra scopului associatiunei.

Gubernu séu suprema administratiune numescu deci, esercitiulu legitimu alu poterii esecutive si principe séu magistratu pe acelu omu séu corpu, caruia i s'au incredintiatu acésta administratiune.

In gubernu se afla fortiele intermediare, din alu caroru raportu se compune relatiunile intregului cu intregulu séu alu suveranului cu Statulu. Acestu raportu si ilu póte imaginá cineva prin estremele unei proportiuni continue, acarei cifra proportionala de mijlocu este gubernulu. Gubernulu primeste dela suveranu ordinile pe care le dà poporului si pentru cá Statulu se se afle intr'unu bunu echilibru, trebue se se calculedie astfeliu, cá se fia egalitate intre productulu séu poterea gubernului consideratu cá atare, si intre productulu séu poterea cetatieniloru, cari pe deoparte sunt suveranulu, éra pe dealta parte supusii.

Ce este mai multu, nici unulu din acesti trei factori nu se póte alterá, fàra cá la momentu proportiunea se fia rupta. Déca suveranulu ar voi se dea legi, séu déca supusii ar refusá de a dá ascultare, atunci in loculu ordinei ar urmá disordinea, forti'a si vointi'a nu ar mai lucrá in contielegere si Statulu dissolvatu ar cadea in modulu acesta, séu in despotismu séu in anarchia. In fine, precum intre ori ce raportu nu esista de càtu numai o singura cifra proportionala de mijlocu asia, si intr'unu Statu nu póte fi possibile, decàtu numai unu singuru gubernu bunu. Dara pentru cà o miie de evenimente potu schimbá raporturile unui poporu, apoi póte fi bune nu numai diferite guberne la popóra diferite, ci la acelasiu poporu in tempuri diferite.

Pentru cá se ne potemu face o idea, despre deosebitele raporturi ce potu avea locu intre aceste doue estreme, vomu luá de esemplu numerulu poporului, cá unulu ce este usioru de esprimatu.

Se presupunemu cà Statulu se compune din 10,000 cetatieni. Suveranulu nu póte fi codnsideratu decàtu numai colectivu si cá corpu, dara fiacare particularu, in calitate de supusu este consideratu cá individu si astfeliu suveranulu se afla in proportiune cu supusulu cá 10,000 la unulu, ce insemnédia, cà fiacare membru alu Statului representa din autoritatea suveranului a diecea miia parte, de si i este supusu cu totulu. Déca poporulu s'ar compune de 100,000 ómeni, starea supusiloru nu s'ar schimbá de locu si fiacare pórta in modu egalu intrég'a domnire a legiloru, in tempu ce sufragiulu — votulu seu redusu la o a sut'a miia parte, are cu 10 procente mai puçina influintia asupra redactarei loru. Astfeliu supusulu remanendu totudeauna unulu, raportulu suveranului cresce cu numerulu cetatieniloru. Din care urmédia, cà cu càtu Statulu se maresce, cu atàta scade mai tare libertatea.

Candu dicu, cà raportulu se maresce, intielegu cà se departédia de egalitate. Astfeliu cu càtu raportulu este mai mare in acceptiunea geometrului, cu atàtu este mai micu in acceptiunea comuna. In casulu primu, raportulu consideratu dupa cantitate se mesóra prin esponentu, éra in celalaltu consideranduse dupa identitate se mesóra prin asemanare.

(Va urmá.)

*) Este prea bine cunoscutu Europei, cà numai in 12 provincii din imperiulu russescu este jidoviloru permisu a locui, si de càte ori strabatu mai incolo, sunt goniti afara si pedepsiti. Red. Obs.

*) Asia in Veneti'a colegiulu se titulá „Serenissime principe“, si atunci candu dogele nu erá de fatia. Not'a lui J. J. Rousseau.

Inprumuturi ipotecari cu anuitati

acórda institutulu subsemnatu proprietariloru de inmobilie in cetati si sate sub conditiuni avantagióse astfelu, cà prin plat'a la semestru a unei sume totudeauna egali, in care sunt socotite si capitalu si interesse, intr'unu numeru determinatu de ani se stênge intrég'a datoria. Aceste imprumuturi se dau

a) pe **10 ani** fiindu a se respunde in anuitate semestrali de **fl. 7.36 cr.** dela **fl. 100** v. a.;

b) pe **15 ani** cu anuitati semestrali de **fl. 5.78 cr.** dela **fl. 100** v. a.;

c) pe **20 ani** cu anuitati semestrali de **fl. 5.05 cr.** dela **fl. 100** v. a.

Sub aceleasi conditiuni institutulu rescumpara pretensiuni ipotecari.

Informatiuni mai de aprópe, cum si formularie de cereri se dau la cererc verbala ori in scrisu, gratuitu in Biroulu institutului (Strad'a Bayer Nr. 1) cum si pe la toti agentii nostrii din afara.

Sibiiu, 21 Octobre 1879.

„Albin'a“

103 2—3 Institutu de creditu si de economie.

Editoru si redactoru responsabilu **G. Baritiu** in Sibiiu.

Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.